

ANTI-PESTPROTOCOL

Conceptversie 1.0

September 2020

Anita Groen

Voorwoord

Binnen Loket is het van groot belang een zo veilig mogelijk schoolklimaat voor iedereen te creëren. De visie van Loket is:

Binnen ons beroepsonderwijs word je wie je bent door aandacht, waardering en acceptatie. Dit doen we door samen te leren met vertrouwen in onszelf en in elkaar.

Bij pestgedrag wordt dit vertrouwen op enige wijze geschaad. Om dit te voorkomen, of indien nodig dit vertrouwen weer te herstellen is dit protocol opgesteld. In dit protocol staat omschreven hoe pestgedrag voorkomen kan worden en volgens welke richtlijnen er gehandeld dient te worden bij geconstateerd pestgedrag. Het aanpakken van dit gedrag valt of staat bij de signalering en/of melding hiervan. Na een melding worden altijd de stappen gevolgd die in dit protocol staan omschreven. In dit protocol is vastgelegd dat pestgedrag binnen Loket niet wordt geaccepteerd en volgens een eenduidige handelswijze wordt aangepakt.

De acties die wij als Loket ondernemen, zijn niet statisch. Zoals alle andere ontwikkelingen binnen de school, zal ook de aanpak van pestgedrag zich verder ontwikkelen. Indien nodig zal dit protocol aangepast worden.

Uitgangspunten

Een anti-pestprotocol kan alleen functioneren indien aan bepaalde voorwaarden is voldaan:

1. Pesten wordt als een probleem gezien door alle direct betrokken partijen; leerlingen, ouders/verzorgers, docenten en onderwijsondersteunend personeel. Zij dragen uit dat zij bereid zijn tot samenwerking om de problemen rondom pesten aan te pakken.
2. De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.
3. Docenten, onderwijsondersteunend personeel of ouders/verzorgers signaleren pestgedrag en nemen vervolgens duidelijk stelling tegen dit gedrag.
4. Loket zorgt er voor dat directie, coaches, docenten en onderwijsondersteunend personeel voldoende informatie hebben over pesten in het algemeen en de aanpak van pesten in het bijzonder. Loket werkt aan een sterk beleid rondom pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is. Dit wordt gecoördineerd door de anti-pestcoördinator.
5. Een oplossing wordt altijd eerst binnenschools gezocht in samenwerking met ouders/verzorgers.

Wat is pesten?

Onder pestgedrag wordt verstaan dat dezelfde leerling regelmatig en systematisch onprettig benaderd, bedreigd en/of geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend. Pestgedrag kan tot uiting komen in fysieke beschadiging: slaan, laten struikelen, besmeuren, eigendommen vernielen of wegnemen. Daarnaast is veel pestgedrag van psychische aard: schelden, discrimineren, kwaadspreken naar anderen, negeren of onecht complimenteren.

Pesten is iets anders dan plagen. Bij plagen is er sprake van gelijkwaardigheid, wederkerigheid en van respect voor elkaar. Beide partijen beleven er plezier aan. Bij pesten is er machtsongelijkheid; er is sprake van een dader en een slachtoffer. De dader richt moedwillig schade aan bij het slachtoffer. Ogenscheinlijk beleeft de dader er plezier aan om het slachtoffer pijn te doen, maar in wezen is de dader net zozeer slachtoffer van zijn eigen gedrag.

Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen immers alle leerlingen slachtoffer worden. Docenten en onderwijsondersteunend personeel hebben de taak (samen met de ouders/verzorgers en de leerlingen zelf) het pesten tegen te gaan. Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en hierom durven vragen. Volwassenen dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Ze dienen interesse te tonen en te luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben. Voor coaches betekent het dat ze groepsgesprekken houden, aandacht hebben voor de groepssfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Ze maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden.

Vormen van pesten

Er zijn verschillende vormen waarop pesten tot uiting komt:

- Met woorden: vernederen, belachelijk maken, schelden, dreigen, met bijnamen aanspreken, gemene briefjes, mailtjes, appjes schrijven
- Lichamelijk: trekken aan kleding, duwen en sjoeren, schoppen en slaan, krabben en aan haren trekken, wapens gebruiken
- Achtervolgen: opjagen en achterna lopen, in de val laten lopen, klem zetten of rijden, opsluiten
- Uitsluiting: doodzwijgen en negeren bij groepsopdrachten
- Stelen en vernielen: afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen klieren op boeken, banden lek prikken, fiets beschadigen
- Afpersing: dwingen om geld of spullen af te geven, het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen.
- Digitaal pesten: dit kan nog veel harder zijn dan pesten in het gewone, dagelijkse leven. Dit komt doordat de ouders gemakkelijk anoniem kunnen blijven en de reikwijdte van het internet veel groter is. Doordat jongeren veel gebruik maken van social media kan deze manier van pesten heel ingrijpend zijn. Digitaal pesten is minder zichtbaar voor medewerkers en ouders/verzorgers en daardoor veel lastiger tegen te gaan. School is niet verantwoordelijk voor pestgedrag dat buiten schooltijd plaats vindt.

Het slachtoffer

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben. Bovendien worden kinderen pas gepest in situaties, waarin pesters daar de kans voor krijgen, dus in onveilige situaties. Een kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Hier kunnen diverse redenen voor zijn:

- Schaamte
- Angst dat de ouders/verzorgers met de school/pester gaan praten en dat het pesten dan verergerd
- Het probleem lijkt onoplosbaar
- Het idee dat de leerling niet mag klikken

Signaleren is bij pestgedrag van groot belang, signalen kunnen zijn:

- Niet meer naar school willen
- Niet meer over school vertellen thuis
- Nooit meer andere kinderen mee naar huis nemen of bij anderen gevraagd worden

- Slechtere resultaten op school dan vroeger
- Regelmatig spullen kwijt zijn of met kapotte spullen thuiskomen
- Regelmatig hoofdpijn of buikpijn hebben
- Blauwe plekken hebben op ongewone plaatsen
- Niet willen slapen, vaker wakker worden, bedplassen, nachtmerries hebben
- De verjaardag niet willen vieren
- Niet buiten willen spelen
- Niet alleen een boodschap durven doen
- Niet meer naar een bepaalde club of vereniging willen gaan
- Bepaalde kleren niet meer willen dragen
- Thuis prikkelbaar, boos of verdrietig zijn
- Zelf blessures scheppen om niet naar school te hoeven

Slachtoffers van pesten hebben ondersteuning nodig. Ze moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en hierom durven vragen. Een duidelijke aanpak van pesten in de school is belangrijk voor het slachtoffer om het gevoel te hebben 'gezien en gehoord' te worden. Daarnaast hebben slachtoffers ondersteuning nodig om een positief zelfbeeld op te bouwen.

Ouders/verzorgers kunnen voor buitenschools advies terecht bij:

- consulent leerplicht en jeugdarts verbonden aan de school (als pesten leidt tot verzuim of lichamelijke klachten)
- de kinderombudsman: <https://www.dekinderombudsman.nl/40/12-tot-18/>
- de vertrouwensinspectie: 0900-11131113

De pester

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij zijn of lijken populair maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken. Pesters krijgen vaak andere kinderen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Pestgedrag kan een aantal dieper liggende oorzaken hebben:

- Een problematische thuissituatie
- Een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken.
- Het moeten spelen van een niet-passende rol.
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas
- Een niet-democratisch leefmilieu binnen de school; een docent is autoritair en laat op een onprettige wijze blijken dat hij de baas is. Dergelijke spanningen kunnen op een zondebok worden afgereageerd.
- Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau)
- Een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid)

Naast het slachtoffer heeft ook de pester ondersteuning nodig. Aan de ene kant moet zijn gedrag worden gestopt; aan de andere kant heeft de pester het nodig dat hij –als mens- wordt gerespecteerd. Wanneer dit laatste ontbreekt, ervaart de pester de veroordeling van zijn gedrag als een veroordeling van zichzelf als persoon en ontstaat er een nieuwe bron van frustratie.

De omstanders

De grootste groep in een klas waar wordt gepest, is de groep omstanders. Sommigen gedragen zich als meelopers, anderen houden meer afstand, maar allemaal hebben ze weet van het pesten. Een

belangrijkste zorg van de omstanders is dat ze niet zelf het slachtoffer worden. Onbewust zijn ze opgelucht dat er een slachtoffer is; dat vrijwaart hen ervan slachtoffer te worden. Daarnaast zijn ze soms (op afstand) begaan met het lot van het slachtoffer, maar voelen ze zich onmachtig om dit te uiten en het pesten te stoppen. De omstanders zijn belangrijk voor de pesters. Zij pesten om aanzien te verwerven en hebben de omstanders hiervoor nodig. Slachtoffers voelen zich meestal door de omstanders in de steek gelaten en voelen zich daarmee net zozeer slachtoffer van de omstanders als van de dader. Het is een valkuil om de omstanders niet bij het pestprobleem te betrekken. Ook zij hebben namelijk een verantwoordelijkheid. Alleen al door het te weten en er niets van te zeggen, geven zij pesters een vrijbrief om met hun gedrag door te gaan. Door de omstanders erin te betrekken, vergroot men de kans dat het pesten stopt.

De vijf sporen aanpak

Pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school. Het anti-pestprotocol vormt de verklaring van de school en de ouders waarin is vastgelegd dat we pestgedrag op school niet accepteren en volgens een vooraf bepaalde handelwijze gaan aanpakken. Wij werken volgens de 'vijf sporen aanpak'.

1. Steun bieden aan de leerling die gepest wordt:
 - Er achter proberen te komen of en hoe erg de leerling gepest wordt en het probleem serieus nemen.
 - Met de leerling overleggen over mogelijke oplossingen.
 - De leerling steunen bij het werken aan oplossingen.
 - Zo nodig zorgen dat de leerling deskundige hulp krijgt, bijvoorbeeld sociale vaardigheidstraining.
2. Steun bieden aan de leerling die zelf pest:
 - Met de leerling bespreken wat pesten voor een ander betekent.
 - Met de leerling bespreken hoe het pestgedrag is om te bouwen naar het onderhouden van positieve relaties met anderen.
 - Zo nodig ervoor zorgen dat de leerling deskundige hulp krijgt, bijvoorbeeld een sociale vaardigheidstraining.
3. De meelopers/omstanders betrekken bij de oplossingen van het pestprobleem:
 - Met deze leerlingen praten over pesten en hun eigen rol daarbij.
 - Met hen overleggen over mogelijke oplossingen en over wat ze zelf kunnen bijdragen aan die oplossingen.
 - Samen werken aan oplossingen, waarbij de leerlingen zelf een actieve rol spelen.
4. Loket kan externe hulp inroepen bij het aanpakken van pesten:
 - De directie, coaches en docenten krijgen informatie over pesten als algemeen verschijnsel en over het aanpakken van pesten in de eigen klas en school.
 - Meewerken aan het tot stand brengen van een algemeen beleid van de school rond veiligheid en pesten waar de hele school bij betrokken is.
5. De ouders/verzorgers steunen:
 - Ouders serieus nemen die zich zorgen maken over pesten.
 - Informatie en advies geven over pesten en de manieren waarop pesten kan worden aangepakt.

- In samenwerking tussen school en ouders het pestprobleem aanpakken. Zo nodig ouders doorverwijzen naar deskundige ondersteuning.
- Loken kan niet verantwoordelijk zijn voor pestgedrag dat buiten schooltijd plaats vindt.

De ouders van leerlingen die gepest worden, hebben er soms moeite mee dat hun kind ook aan zichzelf zou kunnen en/of moeten werken. Hun kind wordt gepest en dat moet gewoon stoppen. Dat klopt, het pesten moet stoppen. Echter wil een gepest kind zich niet alleen veilig voelen op school, maar ook geaccepteerd worden, zich prettig en zelfverzekerd voelen. Daar kan begeleiding of training aan bijdragen.

Preventieve maatregelen

1. Elke coach bespreekt aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken en regels in de klas. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Tevens bespreekt de coach het anti-pestprotocol in de klas. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden, dat dit niet als klikken moet worden beschouwd maar als het bieden of vragen van hulp. Met de leerlingen wordt een anti-pestcontract ondertekend (zie bijlage).
2. In de onderbouw wordt aandacht besteed aan pesten in de Leefstijllessen. In de bovenbouw komt dit aan bod binnen de beroepsgerichte vakken.
3. Indien een coach of docent daartoe aanleiding ziet, besteedt hij in een groepsgebesprek expliciet aandacht aan pestgedrag. Hierbij wordt de rol van de pester, het slachtoffer, de meelopers en de stille getuigen benoemd.
4. Van de groepsgebesprekken rondom pesten worden aantekeningen gemaakt. Deze worden opgeslagen in het leerlingvolgsysteem van zowel de pester als het slachtoffer.

Richtlijnen gesprek gepeste leerling

Controle van feiten:

- Klopt het dat je gepest wordt? (h)erkenning van het probleem
- Door wie word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer?)
- Waar word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken?)
- Hoe vaak word je gepest?
- Hoe lang speelt het pesten al?
- Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
- Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
- Zijn er jongeren die jou wel eens proberen te helpen?
- Wat wil je dat er nu gebeurt; wat wil je bereiken?

Bespreek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren. Let daarbij op de volgende aspecten:

- Hoe communiceert de leerling met anderen?
 - Welke lichaamstaal speelt een rol?
 - Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar aan anderen?
 - Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pester?
- Gepeste jongeren lopen vaak rond met het gevoel dat er iets mis is met ze. Daardoor hebben ze moeite om voor zichzelf op te komen. Ergens is er iets in zichzelf dat de pester gelijk geeft. Besteed hier aandacht aan want niemand kan een ander klein maken zonder diens toestemming.

Richtlijnen gesprek pester

Het doel van dit gesprek is:

- De leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan
- Achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen
- Het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt

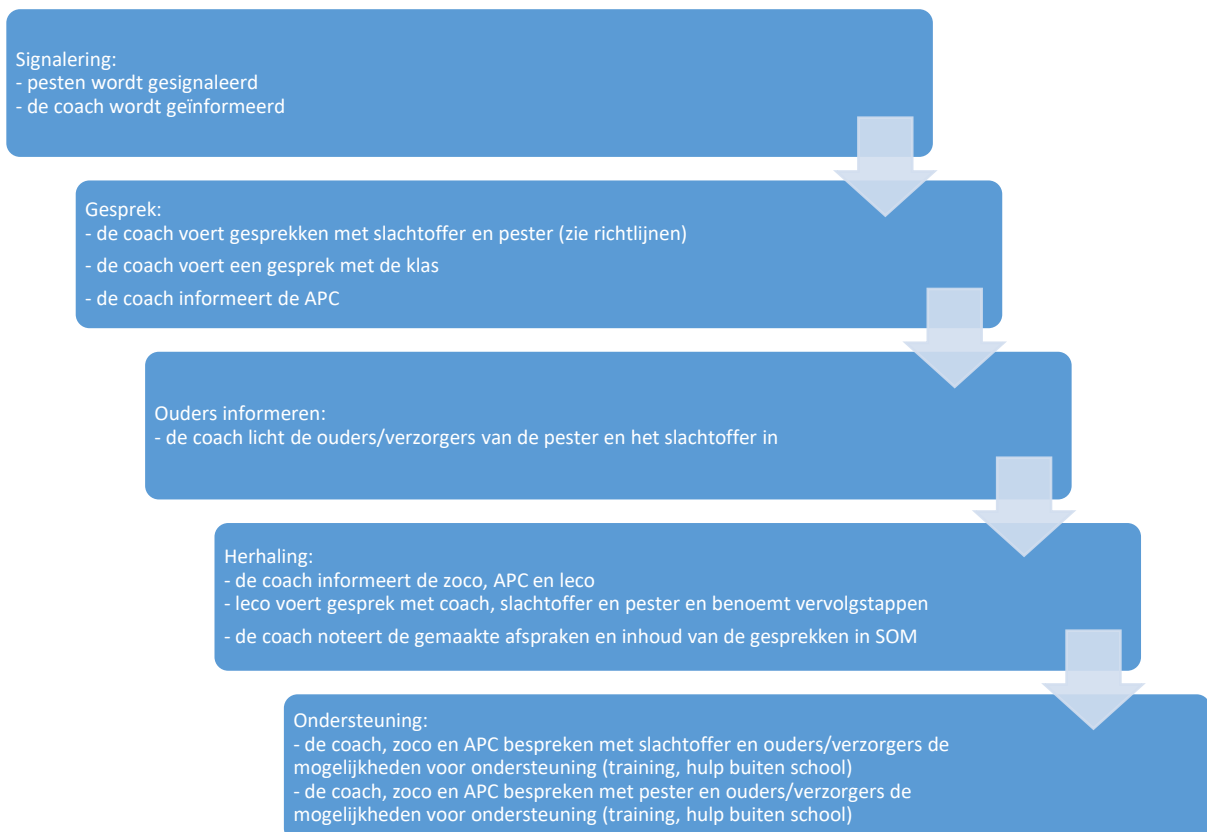
Confronteren en kritiek geven is niet hetzelfde. Confronteren is: probleemgericht en richt zich op gedrag wat waar te nemen is. Zodra we interpretaties gaan geven aan gedrag, wordt het persoonsgericht. Je bent heel duidelijk op de inhoud, in wat je wilt en niet wilt maar met behoud van de relatie. Je wilt duidelijk verder met de jongere. Kritiek op de persoon voelt als een beschuldiging/afwijzing. Eigenlijk zeg je daarmee dat de pester een waardeloos mens is. Je benoemt de situatie waar het over gaat en vermijdt woorden als altijd, vaak en meestal. Kritiek wordt vaak algemeen. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan.

Nadat het probleem benoemd is, richt jij je op het waarom? Hoe komt het dat je dit gedrag nodig hebt? Wat levert het jou op? Wat reageer je af op die ander? Etc. Maak duidelijk dat er een tekort aan empathisch vermogen zichtbaar wordt in dit gedrag. Wat ga je daaraan doen? Biedt zo nodig hulp aan van de anti-pestcoördinator (APC) of schoolmaatschappelijk werkster (SMW).

Het pestgedrag moet stoppen, wees duidelijk over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt (leg uit welke stappen er zijn in het anti-pest protocol).

Stappenplan

Indien een medewerker pestgedrag signaleert of een melding van leerling of ouders ontvangt gaat het volgende stappenplan in:

De coach noteert in SOM van iedere stap in het stappenplan de inhoud van de gesprekken en de gemaakte afspraken. Indien herhaling blijft plaatsvinden zal de teamleider geïnformeerd worden en kan mogelijk worden overgegaan tot schorsing van de pester van 1 dag. Indien herhaling dan nog plaats vindt kan een schorsing van meerdere dagen worden opgelegd, wat uiteindelijk mogelijke verwijdering van school tot gevolg kan hebben (zie protocol schorsing en verwijdering).